

Beden Eğitimi ve Spor Alanında Pedagojik Formasyon Alan Öğrencilerin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi

Anıl TÜRKELİ¹ Zekihan HAZAR² Gönül TEKKURŞUN DEMİR¹ Sevinç NAMLI³

¹ Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi - ANKARA

² Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu - NİGDE

³ Erzurum Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi - ERZURUM

Özet

Bu araştırmanın amacı, spor bilimleri fakültesinde pedagojik formasyon eğitimi alarak öğrenimine devam eden ve mezun olan rekreasyon, antrenörlük eğitimi, spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerini ortaya koyarak, farklı değişkenler açısından incelemektir. Araştırma, nicel araştırma modelinde tasarlanmış olup, tarama yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmada veri toplamak için, Kişisel Bilgi Formu ile Dökmen (1988)'in "Empatik Eğilim Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, t-testi, Pearson Correlation testlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında, Empatik Eğilim Ölçeği toplam puanı, cinsiyet ve medeni hal değişkenlerine göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. "Empatik Eğilimler Ölçeği"nden aldıkları toplam puan ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Pearson Moment Korelasyon analizine göre, anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. "Empatik Eğilimler Ölçeği"nden aldıkları toplam puan, katılımcıların kurs esnasındaki statülerine göre, anlamlı farklılaşma göstermektedir. Katılımcıların empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde, cinsiyet, medeni durum değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık saptanmazken, üniversiteden mezun olan ve üniversitede öğrenimine devam eden katılımcılar arasında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pedagojik Formasyon, Empati, Beden Eğitimi, Öğretmen Adayı

Examination Of The Empathy Tendency Levels Of Pedagogical Formation Students In Physical Education And Sports

Abstract

The aim of this research is to examine the empathic tendency levels of students of recreation, coaching education and sports management, who continue to study and graduated with pedagogical formation education in faculty of the sport sciences, in terms of different variables. The research was designed in a quantitative research model and examined by survey method. For the data collection in the research, Personal Information Form and "Empathic Tendency Scale" of Dökmen (1988) were used. Accordingly, frequency, arithmetic mean, standard deviation, t-test, Pearson Correlation tests were used in the analysis of data. In the light of the obtained findings, it was revealed that there was no significant difference in the total score of empathic tendency scale according to variables of gender and marital status. According to the Pearson Moment Correlation analysis performed to determine the relationship between the total score of the "Empathic Trends Scale" and the age variable, no significant relationship was found. The total score participants have received from the "Empathic Trends Scale" differs significantly according to the participants' educational status. When the empathic tendency levels of participants were examined, it was found that there was a significant difference between the participants who graduated from universities and those continuing to study at university, while no significant difference was found in terms of gender and marital status variables.

Key Words: Pedagogical Formation, Empathy, Physical Education, Teacher Candidate

Orijinal Makale

Yayın Bilgileri

Gönderi Tarihi: 02.11.2017

Kabul Tarihi: 11.12.2017

Yayın Tarihi: 18.12.2017

Sorumlu Yazar

e-mail: anilturkeli@hotmail.com

Original Article

Article Info

Received:: 2.11.2017

Accepted: 11.12.2017

Published:18.12.2017

Corresponding Author

e-mail: anilturkeli@hotmail.com

Giriş

Empati, bir kişinin kendisini karşısındakinin yerine koyması onun kendine özgü dünyasını, duygu ve düşüncelerini tam olarak anlayıp ifade etmesi anlamına gelmektedir. Empatik eğilim ise, empatinin duygusal boyutunu oluşturmakta ve bireyin empati yapma potansiyelini göstermektedir (Dökmen, 1994).

Eğitim ortamlarında empati, eğitimciler ve öğrenciler arasında sağlıklı ve kaliteli bir iletişimin kurulmasında, eğitim programlarının hazırlanıp uygulanmasında, bir araç olarak kullanılmasında ve gelecekte eğitim alanında çalışmayı planlayan bireylere kazandırılması gereken bir özellik olması yönünden önem arz etmektedir (Köksal Akyol ve Koçer Çiftçi, 2005). Eğitim ortamında öğretmen öğrencilerini kendi bakış açısı doğrultusunda yönlendirmeden, kendi öznel görüşlerini öğrencilerine empoze etmeden, her öğrencisini olduğu gibi içtenlikle kabul etmesi gerekmektedir (Murat ve ark., 2005). Kişiler arası iletişimde bireyin kendini karşısındaki kişinin yerine koyarak onun gibi düşünebilmesi, hissedebilmesi ve onun gibi davranabilmesi için empatik eğilime sahip olması gerekir (Kapıkıran, 2009). Empatik anlayışın hakim olduğu eğitim ortamında öğrenciler arasındaki arkadaşlık bağı ve öğrencilerle öğretmen arasındaki güven duygusu güçlenir, iyi ve kötü anlarında yalnız olmadıkları bilincinin farkına varırlar. Bu durum, beraberinde bireye güçlü bir özgüven duygusunu getirmekte ve özgüveni yüksek bireyler sosyal anlamda aktif, akademik anlamda daha başarılı olabilirler (Balcı, 2012).

Literatür incelendiğinde, gerek ulusal gerek uluslararası araştırmalarda empatik eğilim ile ilgili yapılmış birçok araştırmayla karşılaşılmasına karşın, beden eğitimi ve spor alanında çok az sayıda olduğu görülmektedir. Bu araştırma, spor bilimleri fakültesinde pedagojik formasyon eğitimi alarak öğrenimine devam eden ve mezun olan rekreasyon, antrenörlük eğitimi, spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerini ortaya koyarak, cinsiyet, yaş, medeni durum ve kurs esnasındaki statü değişkenleri açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Bu bölümde, araştırmada kullanılan model, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin analizi ve bulguların elde edilmesinde kullanılan istatistiksel teknikler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Çalışmada, sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan; nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da hala var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2010; Büyüköztürk ve ark., 2014). Araştırma, pedagojik formasyon eğitimi alan katılımcıların empatik eğilim düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2016-2017 eğitim öğretim yılında, Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde rekreasyon, antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenimine devam eden 150 (67 kadın, 83 erkek) ve bu bölümlerden mezun olan 171 (99 kadın, 72 erkek) toplamda 321 beden eğitimi öğretmen adayından oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya etkisinin olduğu düşünüldüğü bazı değişkenleri öğrenmek amacıyla öğretmen adaylarının demografik özelliklerini belirlemeye yönelik, araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu; toplam dört sorudan (cinsiyet, yaş, medeni durum, kurs esnasındaki statünüz) oluşmaktadır.

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ): Bireylerin günlük yaşamdaki empati kurma potansiyellerini ölçmek amacıyla Dökmen (1988) tarafından geliştirilmiştir. Likert tipte bir ölçek olup, 20 sorudan oluşmakta ve her soruya 1'den 5'e kadar puan verilmektedir. Puanları toplarken 3, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15. sorular tersinden toplanmaktadır. Ölçekten alınacak minimum puan 20, maksimum puan ise 100'dür. Toplam puan deneklerin empatik eğilim puanlarını ifade eder. Puanın yüksek olması, empatik eğilimin yüksek olduğunu; düşük olması empatik eğilimin düşük olduğunu gösterir. EEÖ, Dökmen (1988) tarafından 70 kişilik bir öğrenci grubuna ölçeğin tekrarı yöntemiyle, üç hafta arayla iki defa uygulanmıştır. Elde edilen ölçeğin güvenilirliği 0.82'dir. Deneklerin ölçeğin tek ve çift maddelerinden aldıkları puanlar arasındaki ölçeği yarılama güvenilirliği 0.86 olarak bulunmuştur (Dökmen, 1988).

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Verilere, Çarpıklık ve Basıklık ve Levene testleri yapılmıştır. Bu doğrultuda, bağımsız değişkenlerin Skewness ve Kurtosis değerlerinin (-1,5 ile + 1,5) arasında olmasından dolayı verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Verilerin analizinde, öncelikle her değişkenin çarpıklık basıklık değerleri incelenmiş, verilerin normal dağılım gösterip göstermediği bağımsız grup t-testi ile incelenmiştir. Bu bağlamda verilerin analizinde frekans, aritmetik ortalama, standart sapma; t-testi kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların Kurs Esnasındaki Statü ve Cinsiyete Göre Dağılımı

	Kurs Esnasındaki Statü		f	%
	Mezun	Öğrenimine devam eden		
Kadın	99	67	166	52
Erkek	72	83	155	48
Toplam	171	150	321	%100

Tablo 2. Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Grup T-Testi Sonuçları

Değişken	Alt gruplar	N	$\bar{x}$	ss	df	t	p
Cinsiyet	Kadın	166	63,79	6,01	319	,64	,94
	Erkek	155	63,75	5,15			

Tablo 2’de de görüldüğü üzere, katılımcıların empatik eğilim ölçeğinden aldıkları toplam puanın cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği bağımsız grup t testi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda katılımcıların cinsiyet değişkenine göre empatik eğilim düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmemiştir.

Tablo 3. Yaş Değişkenine Göre Korelasyon Sonuçları

Yaş	N	r	p
	321	,83	,136

Tablo 3’de görüldüğü üzere katılımcıların empatik eğilim ölçeğinden aldıkları toplam puan ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere pearson moment korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılaşma tespit edilmemiştir. ($r=,83$; $p> 0,05$).

Tablo 4. Medeni Durum Değişkenine Göre Bağımsız Grup T-Testi Sonuçları

Değişken	Alt gruplar	N	$\bar{x}$	ss	df	t	p
Medeni durumu	Evli	72	63,83	5,34	318	,11	,90
	Bekar	248	63,74	5,69			

Tablo 4’de görüldüğü üzere katılımcıların empatik eğilim ölçeğinden aldıkları toplam puanın medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği bağımsız grup t testi ile incelenmiştir. Buna göre, medeni duruma göre empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma görülmemiştir ($t_{318}: ,11; p>0,05$).

Tablo 5. Kurs Esnasındaki Statü Değişkenine Göre Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

Değişken		N	$\bar{x}$	ss	df	t	p
Kurs esnasındaki statü	Mezun	171	64,14	5,65	319	1,24	,21
	Öğrenimine devam eden	150	63,36	5,53			

Tablo 5 incelendiğinde, bağımsız grup t testi ile yapılan analizde kurs esnasındaki statü değişkenine göre empatik eğilim düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t_{319}: 1,24; p<0,05$). Buna göre, mezun olan katılımcıların ($\bar{x}=64,14$), öğrenimine devam eden katılımcılara ($\bar{x}=63,36$) göre daha yüksek düzeyde empatik eğilimleri olduğu görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan analizlerde, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t = 0,64, p> 0,05$). Bu bulgu daha önce yapılan bazı çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir (Genç ve Kalafat 2010; Maden ve Durukan 2011; Şahin ve Ünüvar 2010; Yılmaz ve Akyel 2008; Yüksel ve Adıgüzel 2012). Bu bulguya göre cinsiyet değişkeninin beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerine etki eden bir faktör olmadığı söylenebilir.

Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının yaşları ile empatik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda anlamlı bir farkın bulunmadığı belirlenmiştir. Bu bulgu Çelik ve

Çağdaş (2010), Durakoğlu ve Gökçearslan (2010), Kiraz (2011), Yılmaz ve Akyel (2008) ve Yılmaz'ın (2011) araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının yaş değişkenine göre empatik eğilim düzeylerinde anlamlı bir farklılığın olmaması, öğretmen adaylarının empatik eğilimlerini geliştirmesine yönelik olarak farklı yaşlarda farklı etkinlikler yapmadığını, kısacası eğitim yaşantıları süresince empatik eğilimlerini destekleyecek benzer çevre koşullarında kaldıklarını ve bu doğrultuda yaş arttıkça empatik eğilim düzeylerinde bir artışın olmadığını göstermektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin medeni durum değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde, katılımcıların empatik eğilim düzeylerinin medeni durum değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu bulguya göre, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin medeni durum değişkenine bağlı olmadığını söyleyebiliriz ($t = 0,11$, $p > 0,05$). Balcı'nın (2012) öğretmenlerle yapmış olduğu çalışma sonucunda da medeni durumun öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri üzerinde anlamlı düzeyde farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür ki, bu sonuçta araştırmanın bu bulgusunu desteklemektedir. Yine Akbulut'a (2010) ait çalışmada da sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin medeni durum değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen diğer bir analiz sonucunda, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının kurs esnasındaki statü değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t_{319} = 1,24$; $p > 0,05$). Bu bulguya göre, mezun olan katılımcıların ($\bar{x}=64,14$), öğrenimine devam eden katılımcılara ($\bar{x}=63,36$) göre daha yüksek düzeyde empatik eğilimleri olduğu görülmüştür. Literatürde pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adayları ile ilgili birçok çalışma yer almasına rağmen, katılımcıların üniversitelerden mezun veya son sınıf değişkeni bakımından ele alınıp karşılaştırılması ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Dolayısıyla, çalışmanın bu sonucunu paralel veya zıt yönden destekleyecek bir çalışma bulunmamaktadır.

Beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerini belirlemek için yapılan analizler sonucunda, öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Bu çalışmaya paralel olarak, Beyaz'ın (2016) beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları ve

Arslantaş'ın (2016) okul öncesi öğretmenleri ile ilgili yaptığı çalışmasında adayların empatik eğilim düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında uygulanan öğretim programları, empatik eğilimi destekler nitelikte olmalıdır. Etkinliklerde, öğrencilere empatik eğilim becerileri kazandırmada etkili olan öğrenme stratejileri, yöntem ve sınıf yönetimi ilgili kazanımlara yer verilmelidir. Beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerini geliştirmeleri için verilen drama derslerinin sayısı arttırılmalı ya da derslerde bireyin daha aktif olduğu bir anlatım, öğretim yöntemi olarak dramadan yararlanılmalıdır. Böylece öğretmen adayları bilimsel ve eleştirel düşünebilen, yaratıcılığı ve katılımcılığı geliştirmeye ait becerilere sahip bireyler olarak yetiştirilebilir.

Kaynaklar

- Balcı, E., (2012.) Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyleri (Beşiktaş ilçesi örneği), (Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul).
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dizer, B. ve İyigün, E. (2009). Yoğun bakım hemşirelerinde empatik eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12(1): 9-19.
- Dökmen, Ü., (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2(1-2): 155-190.
- Dökmen Ü., (1994). İletişim çatışmaları ve empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1994:119-150.
- Dökmen, Ü. (2014). Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati (52. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Genç, S. Z. ve Kalafat, T. (2010). Öğretmen adaylarının empatik becerileri ile problem çözme becerileri. Kuramsal Eğitim Bilim, 3(2): 135-147.
- Kapıkıran, N. A. (2009). Öğretmen adaylarının empatik eğilim ve kendini ayarlama açısından incelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 26: 81-91).
- Karasar, N. (2010). Bilimsel araştırma yöntemi (21. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Köksal Akyol, A. ve Koçer Çiftçi, H. (2005). Okul öncesi öğretmen adaylarının empatik beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 21: 13-23.
- Maden, S. ve Durukan, E. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının empatik eğilim düzeyleri üzerine bir araştırma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3: 19-25.
- Murat, M., Özgan, H., ve Arslantaş. H. İ., (2005). Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının empatik tutumlarına ilişkin algıları ile ders başarıları arasındaki ilişki. *Milli Eğitim Dergisi*, 33: 168.)
- Öz, F. (1998). Son sınıf hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimleri, empatik becerileri ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2 (2): 32-38.
- Şahin, H. ve Ünüvar, P. (2010, Eylül). Eğitim fakültesi öğrencilerinin empatik becerileri ve kişilik özelliklerinin incelenmesi. *Sözel Bildiri, Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İstanbul*.
- Yılmaz, İ. ve Akyel, Y. (2008). Beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3): 27-33.
- Yüksel, İ. ve Adıgüzel, A. (2012). Atanan ve atanamayan öğretmenlerin eğilim düzeylerinin bazı değişkenler yönünden incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4): 287-293.